

Asia: STM093:00/2016

Romaniasiaain neuvotelukunnan luonnos Romanipoliittiseksi ohjelmaksi (2018-2022)

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Itä-Suomen aluehallintovirasto toteaa lausuntonaan seuraavaa:

Sosiaalihuoltoon läheisesti liittyvät toimenpide-ehdotukset ovat aluehallintoviraston näkemyksen mukaan sinänsä oikeansuuntaiset.

1. Toimenpide-ehdotusten vastuutahoihin ja seurantakohteisiin liittyvä palaute:

Toimenpide-ehdotukseen nro 39, 40 ja 42 aluehallintovirasto ehdottaa vastuutahoiksi lisättävän maakunnat ja sote-keskukset tai vastaavat, jotka huolehtivat vanhus- ja vammaispalvelujen järjestämisestä.

Perustelut: Palvelujen järjestäjätahoille kuuluu sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annetun lain 5 §:n mukaan myös aktiivinen tiedottamisvelvollisuus palveluista ja niiden vaihtoehtoista. Saman lain 10 §:n mukaan palveluja järjestettäessä tulee aina ottaa huomioon ensisijaisesti lapsen etu. Tämä velvoite koskee aluehallintoviraston mielestä erityisesti romanilapsia, joiden yhdenvertaisesta asemasta muun muassa vammaispalvelujen saajina tulee huolehtia. Sama erityisvelvoite koskee lähi- ja perhesuhdeväkivaltatyötä, josta niinikään sosiaalihuollon järjestämisvastuullisella organisaatiolla on vastuu huolehtia kaikkien palvelujensa asiakkaiden osalta.

2. Toimenpide-ehdotusten prioriteettijärjestys:

Aluehallintovirasto pitää prioriteettijärjestyksessä ensimmäisenä asuntoasioiden järjestämistä niin, että romaniperheet, joissa on lapsia, saisivat asianmukaiset ja sisäilmaltaan terveet asunnot. Varhaiskasvatus- ja koulutus- sekä työllisyysasiat ovat edellisten lisäksi priorisointilistalla tärkeillä

sijoilla. Jos asumisolot eivät ole kunnossa, on myös muita elämän perusedellytyksiä vaikea saada järjestykseen.

Toiseksi tärkeimpänä aluehallintovirasto pitää romaniväestön yhdenvertaista oikeutta tarpeenmukaisiin sosiaalihuollon palveluihin sekä myös positiiviseen erityiskohteluun silloin kun sille on tarvetta. Tavoitteena tulee olla, että ohjelmassa esitetyillä toimenpiteillä saataisiin pysyviä vaikutuksia romaniväestön yhdenvertaisuuden toteuttamiseksi ja syrjäytymisen ehkäisemiseksi.

Koulutustason nostaminen on merkittävin edellytys romaniväestön hyvinvoinnille. Työmarkkinoille sijoittumisen parantamiseksi tarvitaan romaniväestön vahvuuksien esiin nostamista sekä huomioita syrjinnän minimointiin. Tavoitteena tulee olla ”nolla toleranssi” jolla romanipoliittisen ohjelman mukaisesti tuetaan ja edistetään romaniväestön sijoittumista työmarkkinoille. Ammatillisen koulutuksen reformi on suurin koulutus-uudistus, jossa uudistetaan koulutuksen rahoitus, ohjaus, tukirakenne, koulutuksen toteuttamismuotoja sekä järjestäjäjärkennettä. Tulevassa koulutusuudistuksessa tulisi huomioida ja varmistaa kouluttajatahon sekä muiden toimijoiden kanssa romaniväestön osallistuminen.

3. Vastuutahojen mahdollisuus toteuttaa ohjelmaa

Aluehallintovirasto katsoo, että toimintaehdotusten toteutuminen sinänsä ei ole yhteiskunnassa erillinen kustannus, vaan kuuluu yhdenvertaisten palvelujen toteuttamiseen kattavasti koko väestölle. Tietoisuuden levittäminen eri kohderyhmille on tärkeässä roolissa. Poikkihallinnollinen yhteistyö olisi hyödyllistä romaniasioiden hoidossa alue-hallinnon eri viranomaisten, valtion, kuntien ja paikallisten järjestöjen sekä romanien kesken.

4. Periaatteiden määrittely

Aluehallintovirastolla ei ole tästä osuudesta erityistä lausuttavaa.

5. Ohjelmalle suunniteltu seuranta

Aluehallintovirasto pitää erityisen merkityksellisenä riittävän konkreettisten vastuiden määrittämistä. STM on sosiaalihuollon palvelujen samoin kuin romanipoliittisen ohjelmankin suhteen vastuullinen suunnittelu- ja ohjaajataho, mutta toimivallalla ei ole asianmukaista merkitystä, mikäli tehtävää ja toimivaltaa ei ole määritelty selkeästi, eikä siihen ole varattu riittävästi henkilöstö- ja toimintaresursseja. Aluehallintoviraston näkemys on, että romanien aseman parantaminen tässä lausunnossa esiin nostetuissa asioissa on riippuvainen pitkälti palvelujen järjestäjätahojen ylimmän sekä poliittisen johdon asenteista, joiden mukaisesti ammatillinen henkilöstö joutuu toimimaan. Tästä aiheutuu toiminnalle varsin usein eettisiä ristiriitoja, joilla on taipumus pitkittyä ja vaikeutua sekä sosiaalihuollon henkilöstön että romaniväestöön kuuluvien asiakkaiden kannalta ikävällä tavalla.

6. Yleishuomioita:

Aluehallintovirasto pitää merkittävänä tavoitteena edelleenkin romaniväestön asioiden hoitamisessa romani- ja pääväestön sekä virkamiesten välisen rakentavan vuorovaikutuksen ja yhteistyön tietä. Aiempaa selkeämmin ohjelmassa voisi tuoda esille jokaiselle kuuluvia perusoikeuksia suhteessa sosiaalihuoltolain mukaiseen viimesijaiseen tukeen ja välttämättömiin palveluihin, joihin romaniväestöllä tulee olla samanlainen oikeus kuin muillakin. Käytännön tasolla huomiota tulee kiinnittää palvelutarpeen asian-mukaiseen ja asiakaslähtöiseen arviointiin sosiaalihuoltolain tarkoituksen mukaisesti.

Aluehallintovirasto pitää erityisen tärkeinä ohjelman kannanottoja ja toimenpide-ehdotuksia, jotka koskevat romanilasten asemaa, heidän oikeuttaan ja tukemistaan saada varhaiskasvatus- ja koulutuspalveluja taipumustensa ja toiveidensa mukaisesti. Romanipoliittinen ohjelma on hyvä lähtökohta kun toteutetaan romanipoliittikkaa ja luodaan verkostoja romaniasioden tekemiseen.

Syrjälä Satu

Itä-Suomen aluehallintovirasto - Peruspalvelut, oikeusturva ja luvat -
vastuualue, Opetus- ja kulttuurivastuualue